

"CORSENDONCA"

info

trimestriëel tijdschrift

van de

v.z.w. Corsendonca
Oud-Turnhout

M. MIGUET HUGO

SPRINKHANENWEG 4

2360 OUD-TURNHOUT

heemkundekring - 3^e jaargang n° 4 dec. 1986
verantw. uitg. w. buysse p. kerselaersstr. 17 t.g.

★
 ★
 ★
 ★
 .
 .
 ★ . ★
 * **BESTE** *
 ★ . ★ . ★ . ★
 * **WENSEN** *
 ★ . ★ . ★ . ★
 * ★ **VOOR** ★ *
 ★ . ★ * ★ . ★ * . ★ *
 * * . ★ **1987** * . * *
 ★
 ★
 ★
 ★ * ★

redactioneel

Dit is alweer het laatste nummer van de derde jaargang van Corsendonca-info. De redactie heeft ook dit jaar getracht zoveel mogelijk informatie naar onze leden door te spelen. Maar tegelijkertijd is een ernstige poging ondernomen om originele stukjes geschiedkundige en heemkundige gegevens in het tijdschrift op te nemen. Zij zal in de toekomst in dezelfde richting trachten verder te werken, om onze leden beter over de werking van de kring te informeren en ook dichterbij die werking te betrekken. Wij hopen van harte dat die pogingen ook rechtstreeks resultaat opleveren, in de zin dat nog meer mensen zich geroepen voelen om actief mee te werken. Er is inderdaad nog steeds plaats voor actieve heemkundigen in ons dorp, geloof ons vrij! Zet de stap, beste mensen en spreek iemand aan van het bestuur!

1986 is een jaar geweest van werken 'in stilte', zonder veel uitschieters, maar er werd niet stilgezeten. Een jaarverslag over de activiteiten van 1986 krijgt U op onze algemene vergadering over een paar maanden. Ons ledenaantal is ook in 1986 weer flink gestegen, wat zeker een stimulans is om verder te werken en alleszins die vele mensen niet te ontgoochelen.

In 1987 willen we op de eerste plaats ernstig werk maken van de inrichting van de zolder van het gemeentehuis tot een klein heemkundemuseum. Dit project begint stilaan vorm te krijgen, maar ook hier zijn ideeën en hulp nog steeds welkom. Daarnaast hopen we tegen eind 1987 te kunnen werken aan een nieuwe publicatie. U ziet, plannen zijn er nog voldoende; we durven dan ook 1987 hoopvol tegemoet zien.

In dit nummer wordt U gevraagd Uw lidmaatschap voor 1987 te hernieuwen (sommigen onder U deden dit reeds). Mogen we U vragen, indien U interesse hebt of gewoon sympathie voelt voor heemkunde in Uw dorp, dit zo snel mogelijk te doen. Zo zal er geen onderbreking zijn in het toesturen van het informatieblad en vergemakkelijkt U onze administratie. Zoals eerder meegedeeld hebben stijgende kosten er ons toe aangezet het lidgeld lichtjes te verhogen tot 125 frank.

De vertelavond met Francis Verdoodt op 25 oktober jongstleden was ongetwijfeld een groot succes. Toen reeds werd geopperd dat gemeen-

schappelijke initiatieven van Heemkundekring en Davidsfonds in de toekomst vaker moesten worden genomen. Daarom gingen we heel graag in op het voorstel van het bestuur van het Davidsfonds om voor de leden van beide verenigingen een nieuwjaarsreceptie te houden. Elders in dit nummer leest U iets meer hierover. Misschien kan het een begin zijn van een lange traditie? In ieder geval van harte welkom. Noteer alvast dit gebeuren van 11 januari in Uw agenda!

Wij wensen langs deze weg onze leden prettige feestdagen, een goed jaareinde en een vreugdevol 1987 toe. Moge 1987 ook een jaar worden met een "positieve heemkundige balans".

Hugo Miguet, voorzitter.

▶ stort vandaag nog uw lidgeld voor '87!
gebruik blijgaand stortingsbulletin! ◀

agenda

zondag 11 januari, van 11 tot 13 u: Nieuwjaarsreceptie voor alle leden van Heemkundekring Corsendonca en Davidsfonds Oud-Turnhout, stemmig opgeluisterd door het Oud-Turnhouts Saxofoonkwartet, in de nieuwbouw van Levensvreugde aan de Oude Arendonkse baan.

maandag 19 januari, om 20 u: ledenvergadering op de zolder van het oude gemeentehuis (ingang torentje). Opgelet! voor deze vergadering komt geen afzonderlijke uitnodiging meer!

publicaties

Honderd jaar landbouw, door L. VAN GESTEL-DESTOMBES, Geel, 1986. (Jaarboek 23 van het Geels Geschiedkundig Genootschap; 200 pp, 450 BF) Uitgegeven n.a.v. het honderdjarig bestaan van de Landbouwcomice van Geel. De evolutie van het boerenleven in Geel, in de Kempen, in België. Een veelzijdige belichting met speciale aandacht voor de invloed van politiek, voorlichting en onderwijs op boer en tuinder. Overvloedig geïllustreerd met statistische tabellen, foto's, tekeningen enz.

Te bestellen bij de Heer L. Van Gestel-Destombes, Brukel 15 te 2440 Geel.

Oud Herentals, 1° jaarboek van de Herentalse Geschiedkundige Kring, Herentals, december 1986. (Uitgegeven onder auspiciën van het Stadsbestuur; 192 pp, 900 BF, eventueel 120 BF verzendingskosten) Met o.m. bijdragen over de Herentalse molens, de industrialisatie te Herentals (1750-1914), de geschiedenis van de Herentalse Infirmerie op het Begijnhof 17°-18° eeuw (door Hilde Sels, ook werkend lid van Corsendonca), het Herentals stadswapen en een reeks vaste rubrieken over o.a. volksgebruiken, dialect en Ernest Claes. Rijkelijk geïllustreerd.

Te bestellen door overschrijving op rek. n° 068-0441580-63 van de Herentalse Geschiedkundige Kring VZW, Nieuwstraat 20 te 2410 Herentals.

Van dezelfde Kring zijn in voorbereiding:

- Hekserij in de Kempen en heksenprocessen te Herentals
- Lodewijk Jozef Heylen, roemrijk leider van de Boerenkrijg, en zijn familie.

Groot-Kastelse Volkskalender 1987 door de Heemkundekring van Kasterlee, februari 1987 (96 pp, 250 BF, eventueel 50 BF verzendingskosten).

Het kalendergedeelte omvat de kroniek van 1986 met gegevens over de bevolking en een dagklapper met de voornaamste gebeurtenissen; daarnaast is er een heemkundig gedeelte met allerlei teksten over de drie deelgemeenten.

Tz bestellen door storting op rek. n° 787-5293129-93 van de Heemkundekring te 2451 Kasterlee.

Het boek is na 15 februari af te halen op het gemeentehuis van Kasterlee, tijdens de diensturen.

voorwoord

Zoals we in ons vorig nummer konden melden schonk de Heer J. Van Linschoten ons onlangs het werk Turnhout en de Kempen, door J. E. Jansen (1946).

Gezien het eeuwenlang samengaan van onze gemeente met Turnhout bevat dit werk een veelheid aan informatie over Oud-Turnhout. Helaas heeft het destijds een zeer beperkte oplage gekend zodat het nagenoeg onvindbaar (lees: onbetaalbaar) geworden is. Toch vinden we dat u recht heeft op de informatie die het over onze gemeente bevat.

De wat schoolmeesterachtige structuur (per "tijdvak" telkens een onderscheid tussen "vaderlandsche" en "kerkelijke" geschiedenis) leidt bovendien, naar moderne begrippen, tot een gebrek aan logische samenhang en tot nodeloze herhalingen. We hebben dan ook getracht de vele her en der verspreide gegevens te bundelen rond die onderwerpen die ook vandaag nog het beeld van Oud-Turnhout bepalen: de priorij van Corsendonk, Sint-Bavo en Sint-Antonius, het sociaal, politiek en economisch leven en het landschap. Daarbij werd de tekst van J. E. Jansen waar nodig herschreven en/of lichtjes gemoderniseerd, soms verduidelijkt doch (naar we hopen) nooit verraden.

Het beeld dat U aldus onrechtstreeks van J. E. Jansen over Oud-Turnhout krijgt is uiteraard verre van volledig. De geschiedenis van onze gemeente is (gelukkig) nog steeds niet geschreven. Veel vragen blijven onbeantwoord en sommige (zelfs gerenommeerde) auteurs blijken op zijn zachtst uitgedrukt nogal slordig te zijn geweest bij hun bronnenonderzoek.

Misschien bekruipt U bij het lezen van de vele interessante feiten en feitjes de lust één en ander zelf eens grondig te onderzoeken. Wij beginnen alvast met een eerste bijdrage over de priorij van Corsendonk van 1393 tot 1939.

W. Buysse

de priorij van corsendonk

De hertogin (Maria van Brabant-Gelre) verlangde (...) de spiritua-
liteit van Geert Grootte en Jan van Ruysbroek te Turnhout in te plan-
ten. (...) Dit zette haar aan een klooster van mannen te stichten
die in streng ascetische geest zouden leven. Twee priesters, (...) Arnoldus Claes en Wouter van Gierle, beïnvloed door Geert Grootte, (...) betrokken in 1393 de hun aangewezen plaats te Corsendonk.

Wouter van Gierle (Girulanus) (...) bood de hertogin zijn diensten
aan om de priorij van Corsendonk te helpen stichten. Het schijnt wel
dat er een tijd gedacht werd om voor de nieuwe stichting de regel te
aanvaarden ofwel van de Broeders van den "Gemeynen Leven" ofwel van
de H. Bruno, maar uiteindelijk ging de voorkeur naar die van de
H. Augustinus volgens de ordening van Lateranen. Toen alles enigszins
in orde was, in 1398, werd Girulanus de eerste overste van Corsendonk.
(...) De landsvrouwe had dus aan deze vrome geestelijke en zijn ge-
zellen, ter ere van O. L. Vrouw, een plaats in één van haar waranden
geschonken, aan de Oost-Zuidkant van Turnhout, te Corsendonk op de
Wampe, ook Corssendonck, Kerssendonck en in de volkstaal Keussendonk
genoemd. Girulanus stierf te Tongeren in 1424.

De eerste kloosterlingen begonnen er een eremietenleven te leiden,
ontbosten de grond, richtten een kapel op en leefden in armoede en
gebed. De Turnhoutse pastoor Jan Pauli, tot wiens parochiaal gebied
de stichting behoorde, had reeds zijn toelating gegeven om er te ver-
blijven. Hij regelde op 7 november 1394, op aandringen van de hertogin,
de kerkelijke rechten van de bewoners. (p. 74-75)

Jan van Beieren speelde een grote rol in de stichting der priorij.
Hij gaf op 15 april 1398 bevel aan J. Multorius (Molnere), abt van
Averbode, de plaats Corsendonk te verkennen. Op 19 april beant-
woordde de prelaat de brief van de bisschop. Deze stelde hem op 6
mei officieel aan om er alles regulier in orde te brengen. Nadat enige
kloostergebouwen opgerezen waren kwam de abt de eremieten inwijden onder
de regel van de H. Augustinus. (p.75)

(...) Aangesloten bij het Kapittel van Windesheim en verrijkt met
nieuwe geestelijke voorrechten in 1402, 1410, 1413 en 1416, ging de
priorij in haar gelukkige eenzaamheid een schitterende toekomst tege-
moet. Bevoorreed door hertog Antoon, die de Kempische abdijen zeer
genegen was, en de edelen die met hem op de Turnhoutse burcht ver-
bleven, zoals Jan van Cuyck en Arnold van Crainhem, verkreeg Corsen-
donk een kerk en nieuwe gebouwen onder de titel van O. L. Vrouw en
de H. Agnes. (p. 91)

Voorral Jan van Cuyck, (...) laatste heer uit een geslacht van Hoogstra-
ten en gehuwd met Joanna van der Leck, (...) begunstigde ridderlijk
de kanunniken van Corsendonk, schonk hun order meer de Corsendonkse
velden te Lier, vertoefde een tijd in de priorij en koos er zijn laat-
ste rustplaats. Na zijn dood in 1442 werd hij er in 't midden van het
koor van de kerk begraven onder een kunstig uitgebeitelde zerksteen
met afbeelding en gothisch opschrift, volgens de geschiedschrijver
J. Le Roy. (Gramaye verhaalt dat de sarcofaag naar Turnhout werd over-
gebracht. Tot hiertoe hebben wij daar niets van kunnen ontdekken.)
(p. 84 + voetnoot 265)

De deken van het kapittel, G. Mutsarts, ging op commissie van de
bisschop van Kamerijk op 10 juli 1432 over tot het invoeren van het
kloosterslot, volgens brieven daarover in 1431 door Filips de Goede
geschonken. Datzelfde jaar was de nieuwe kerk gewijd geworden door
de suffragaan van Kamerijk. De deken, om in de toekomst alle moeilijk-
heden tussen Kapittel en Priorij te vermijden, had reeds tevoren, op
28 januari 1402, een verdrag afgesloten over de tienden, de offeranden,
de sacramentuitdeling aan de knechten, de begrafenis van parochianen
van Turnhout en Oud-Turnhout enz. (p. 91)

Onder de zegen van O. L. Vrouw, wier afbeelding de kanunniken in hun
wapen plaatsten in gouden veld op grond van sinopel, (...) legden ze
zich ijverig toe (...) op geestelijke arbeid in hun scriptorium en
op handenarbeid op het veld. De eerste eeuw van de stichting heeft ons
de herinnering nagelaten van een schitterende rij van werkers, geleer-
den en heiligen.

De priorij ijverde zodanig dat zij kon uitzwermen in andere kloosters,
onder meer in de Kempen, O. L. Vrouw ten Troon te Grobbendonk voor
mannen en O. L. Vrouw Presentatie te Oostmalle voor vrouwen. Daarbui-
ten ontstonden het vermaard klooster van Bethlehem te Leuven en andere

te Herentals, Hoei, Sint-Truiden, Tienen, Tongeren, Lichem, Antwerpen, Diest, Eindhoven, waardoor Corsendonk een grote invloed op het kloosterleven verkreeg. (...) Hun faam drong door tot in Parijs en Keulen waar men, volgens de Kroniek van Jan van Meerhout, zei: "Laat ons het arme huis van Corsendonk bezoeken en roemwaardige en geleerde mannen zien, eertijds vereerd in de wereld, die nu, te midden van uiterste armoede, een brandende liefde bewaren."

De priorij hechtte tevens haar naam aan de bestrijding van de "vrijgeesterij en ketterij" van Bloemardine. Eén onder hen, Hendrik Selle van Herentals, is bekend als een uitmuntend voorvechter van de orthodoxie.

Eindelijk, zoals alle voornamelijk gestichten, ging Corsendonk een confraterniteit met andere orden aan. Zeger van Diksmuiden, generaal-vicarius van de Minderbroeders te Mechelen, maakte op 8 mei 1464 de kanunniken van de Kempische priorij deelachtig aan al de goede werken en sacrificiën die in de mannen- en vrouwenkloosters van de Franciscanen geschiedden. (p. 92)

De priorij van Corsendonk muntte in dit tijdperk (= Boergondië) uit door het afschrijven van boeken en het vervaardigen van handschriften voor andere kloosters. Er bestonden een scriptorium, een "arca" of archief en een bibliotheek. Deze laatste was kort na de stichting verrijkt met kostbare handschriften die de begiftiger Radulphus a Rivo (Van der Vliet) uit Rome had meegebracht. Daaronder prijkte allereerst een Nieuw Testament, in 't Grieks, van de 11° eeuw, dat door de beroemde Erasmus werd gebruikt. In het scriptorium hielden een twintigtal kanunniken zich onledig met het afschrijven en opstellen van boeken, meestal van geestelijke aard, ter dienste van het klooster: spiritualiteit, Heilige Vaders, Bijbel, legendarium, statuten en schoolboeken. Walter van de Vliet van Retie en Antoon Vlaminck van Bergen-op-Zoom onderscheidden zich bijzonder in hun vak. De boekerij met haar handschriften groeide uit tot één der schoonste die er in die tijd in kloosters van Brabant te vinden waren. Tweehonderd handschriften was zij rijk, een zeer groot aantal voor de 15° eeuw.

De kroniek van de hertogen van Brabant door Edmond de Dynter was één der schitterendste parels in die schat.

Ook begonnen zij in deze eeuw een Obituarium van hun klooster aan te leggen, een buitengewoon belangrijk document voor hun leden en weldoeners, families van Turnhout en de Kempen. In het archief bewaarden de heren de privileges, open brieven van vorsten, erfakten, giften e.a.

De prior J. Hoyberchs maakte de inventaris van al die kostbaarheden op en publiceerde de titels in de "Bibliotheca manuscripta" van Sanderus. Later kwamen daar de gedrukte werken bij, zodat de priorij een arsenaal van wetenschapsbronnen inhield. (p. 88-89)

Op het einde van de 15° eeuw verbleven te Corsendonk een zestigtal mensen (1482: 62; 1496: 58).

Over de eerste helft van de 16° eeuw zijn de gegevens eerder schaars. Jansen vermeldt alleen dat de kanunniken hun klooster vergrootten (p. 113) en dat er bij de opkomst van het protestantisme ook in de priorij iets broeide dat niet met de kloostertucht klopte. (p. 114) Zo was er de figuur van kanunnik Clemens Ackermans, apostaat (= afvallige) geworden samen met kanunnik jonker Hendrik Moermans, alias van Beerse, met zijn twee broers. (p. 119)

De priorij bleef ook niet gespaard van de Beeldenstorm van 23 augustus 1566. Een deel van de vandalen (een vijftigtal) die in de Sint-Bavokerk reeds lelijk tekeer waren gegaan trokken naar de priorij van Corsendonk. Zij begonnen hun haat en wraak te koelen met het bier en de wijn die zij in de kelder van de kanunniken vonden (...). Dan verspreidden zij zich over heel het huis, wierpen in de refter het kruisbeeld af en zwaaiden met hellebaarden her en der door de vensters; één kroop zelfs op de kathedraal, simuleerde de lezing en verscheurde de Bijbel. In de kerk beklom Joris Bogaerts, met een buks gewapend, de preekstoel, bootste een sermoen na, ging daarna het tabernakel openbreken en de H. Hostie stelen, die hij onder de voet vertrappelde. Intussen sloegen andere geuzen al het heilige waar zij aan konden tot gruis, stalen het overige en strooiden de wierook op de grond van het deambulatorium. Na hun hels werk verricht te hebben - waarbij zij niet nalieten zich van veel kostbaarheden meester te maken - trokken ze met hun buit, dronken en huilend, naar de heimat weer. (p. 121)

Verschrikkelijk geplunderd (...) en uit hun priorij verjaagd ondergingen de kanunniken nog alle soorten plagerijen en vervolgingen na hun terugkomst (de Tachtigjarige Oorlog!). Zij vluchtten opnieuw op 30 april 1578, naar 's Hertogenbosch en elders... (p. 133)

Doch Corsendonk kon de storm van de ketterij en de Spaanse troebelen te boven komen. De uitgedreven kanunniken keerden weer en herbegonnen in 1610 hun in puin gevallen en verwilderd goed te herstellen. Het

antal kloosterlingen groeide zelfs aan. Doch nauwelijks was alles in orde of de Retorsiewetten verplichtten hen weer te vertrekken. (p. 152) De Retorsie of weerwraak van de Noord-Nederlanders (...) flakkerde vooral op met het plakkaat van 21 juni 1634, toegepast op de kwartieren van Turnhout en Hoogstraten. Geldschattingen werden opgelegd, de goddelijke diensten verboden en de geestelijke en burgerlijke overheid die men te pakken kreeg opgeleid en gevangen gezet (...). Het konvent en de prior van Corsendonk (...) waren op levensgevaar verplicht hun gesticht() te verlaten. (p. 150-51)

Wanneer de vervolgingen rond 1642 bedaarden, kwamen zij terug en richtten hun levenswijze anders in. Volgens de geest van Windesheim was hun leven helemaal contemplatief geweest, met als hoofdbezigheid de koordienst. Intussen hadden ze (zoals reeds vermeld) wel aan bibliofilie gedaan, maar nu zouden ze een andere vorm van apostolaat aannemen en zich bijzonder op studie en onderwijs toeleggen. (p. 152)

Deze hervorming viel samen met de opvolging van Matheus van Baeckel door de Augustijner kanunnik Jan Hoyberchs (° te Mol, + 10.10.1647) als prior (1642). De liefde tot de studie (...) maakte van hem een verstandig bibliofiel en bewonderaar van de reeds zo rijke boekerij van zijn instituut. Hij verrijkte ze nog met vele kostbare uitgaven. Naast de reeds vermelde inventaris gaf hij ook nog een klein kroniekje over de Turnhoutse priorij uit naar een handschrift van J. Latomus, prior van Ten Troon bij Grobbendonk (een filiaal van Corsendonk). Zijn bijzonderste werk blijft echter het overnemen van de Latijnse school te Turnhout (...). Hij was de man op de rechte plaats om het onderricht, dat enigszins te wensen overliet, te reorganiseren en in nieuwe banen te leiden. De Corsendonkse prior werkte met grote ijver en uitzonderlijke kennis van zaken en bleef, hoewel geen rector, het toezicht over de school bewaren tot aan zijn dood (...). (p. 146)

Deze overname vond plaats in 1645. Na de dood van rector Van Stiphout (...) vingen deken en wethouders onderhandelingen aan met de prior van Corsendonk, Jan Hoyberchs. De kloosterlingen van deze priorij bleken immers ook mannen van studie te zijn, beschikkend over een kostbare bibliotheek. Zij waren geen onbekenden voor Turnhout: hun gebouwen stonden toch op haar grond, in hun rangen waren er geboren Turnhoutenaars en reeds bezaten zij in de Herentalsstraat een huis "den Swerten Hoedt" genaamd, waar hun procurator tijdens de vervolging vertoefd had. De prior aanvaardde het voorstel van de deken en de schepenen. Hij bezorgde aan zijn kanunniken een woning voor 3 of 4

professors in de Begijnenstraat (nu de zogenaamde Ceulemanspoort), niet ver van de school die achter de Sint-Pieterskerk gelegen was, in de straat die nu Victor van Halstraat heet. (p. 152-53)

Ook uit de periode der Oraniers weet Jansen weinig over Corsendonk te vertellen. Hij vermeldt alleen dat de priorij haar eigendommen vermeerderde en met ere de Latijnse school bestuurde (p. 171). Eén keer, in 1672, had er een schermutseling plaats tussen Hollanders en Fransen te Corsendonk (p. 157). Dat het de priorij goed verging moge blijken uit kunstwerken uit die periode zoals het koorgestoelte in 1713 gemaakt door J. C. De Cock van Antwerpen (nu te Turnhout) en een schilderij van De Crayer (p. 167).

In 1761 ontstond er een misverstand tussen de stad en de kanunniken van Corsendonk over het bestuur van de Latijnse school. Het was meer om persoonlijke kwesties te doen dan wel om het peil van de studies. De hoofdschout verwittigde de rector, P. Van Gestel, dat hij de school moest verlaten. Er broeide sinds lang iets tegen de heren van Corsendonk. Toen viel de noodlottige beslissing (...) die later grotere gevolgen kreeg dan de stad had kunnen voorzien. De priorij verloor hierdoor immers alle publieke werkzaamheid, wat de oorzaak werd dat keizer Jozef II ze in 1784 afschafte! (p. 198-99) De kanunniken van Corsendonk, gedurende vier eeuwen door groten bezocht en begunstigd, die zoveel geleerden en heiligen in hun rangen telden, die de grond ontgonnen hadden, het geloof verspreid, andere huizen gesticht, kunst en wetenschap bevorderd, de armen getroost en geholpen, die werkelijk niets anders gedaan hadden dan wat "den volke goed was", werden op 3° Paasdag 1784 uit hun oud gesticht verbannen. Met hun prior A. J. Van der Veken uit Lichtaart aan het hoofd vertrokken zij in ballingschap om nooit meer weer te keren. (p. 202)

Onder de Franse overheersing werd Corsendonk geliquideerd (zwart goed) en gekocht door een reeks vreemdelingen. Jansen noemt namen als Pouillie van Parijs, Dervaux van Douai, Delhuvette en Hamelin van Antwerpen, Meulengracht en Berré. Van de priorij zelf met de goederen binnen de grachten, ongeveer 6 bunder, bleven J. Hamelin en P. J. Delhuvette eigenaars: zij lieten het goed op 9 september 1800 (22 fructidor van het jaar VIII) te Antwerpen registreren voor 132.000 fr. (p. 220) De Republiek had in het jaar VII een grondbelasting op dit goed geslagen van 674:12:2 (voetnoot 653), wat een aanduiding vormt over de waarde ervan (ter vergelijking: pastorie te Oud-Turnhout = 69:1:7).

Corsendonk stond dus voortaan onder het beheer van een leek, P. J. Delhuvonne (die in het stadsarchief van 1811 als blauwverwer vermeld staat, p. 228). Een uit zijn klooster verjaagde, pater Tibors, mocht er van de eigenaar komen verblijven. Hij las er gedurende 2 jaar de H. Mis en gaf school met catechismus aan de kinderen van de omtrek. De deken van Herentals verbood het hem ten slotte, omdat de kerk bouwvallig bleek. Rond 1813 verbleven de nonnekes van Arendonk enige tijd in de kloostergebouwen. (p. 226)

Opnieuw onder de Hollanders ging het verder bergaf met Corsendonk. De arme verlaten priorij (...) werd van haar laatste sieraden beroofd. P. J. Delhuvonne liet rond 1817 de bouwvallige kerk slopen. De parochie van Schoonbroek kreeg de klok uit de toren. De eigenaar genoot niet lang meer van zijn zwart goed en stierf in 1824. (...)

A. Ph. van der Beken, advocaat te Antwerpen, kocht de gebouwen en andere erven, 200 bunder groot, en zette de ontginningen en beplantingen van Delhuvonne voort. Hij overleed in 1830. (p. 239)

Na de onafhankelijkheid van België kwamen de Kempische abdijen tot nieuwe bloei. Alleen de priorij van Corsendonk bleef ten achter. Jonker P. J. F. J. van der Beken - Pasteel, die de oude gebouwen bewoonde, roerde zich op alle gebied, bracht veel verfraaiingen, dreven, vijverontginningen tot stand, maar zocht zowat overal baas te spelen. Reeds in 1844 droomde hij er van Corsendonk tot parochie te maken en de omiggende gehuchten erbij in te schakelen, tot zelfs de gehuchten Vorrssel, Kluis, Hoge Rees, Lage Rees, van Kasterlee. Het gemeentebestuur van Turnhout speelde hem in de kaart. Verzoekschriften gingen naar al de overheidspersonen, maar Kasterlee verzette zich hevig en de zaak bleef zoals zij was (p. 260).

Om de waarheid te zeggen moeten we toegeven dat dit zo verlaten kloosterdomein ~~hier~~ de latere eigenaars tot een voornaam uitbatingscomplex uitgegroeid was. Na de dood van Jonker van der Beken - Pasteel kocht J. E. Glenisson in 1869, met toelating van Rome, geheel het eigendom, 386 ha 46 a 35 ca groot. Hij maakte er zijn zomerverblijf van en bracht er door het aanleggen van landerijen, vijvers en bossen veel verbeteringen aan toe. Na zijn overlijden in 1890 werd het landgoed onder zijn kinderen verdeeld. De heer E. Glenisson - Versteylen werd eigenaar van de gebouwen en enige goederen. Bij de dood van zijn weduwe kwam het hele eigendom, 149 ha 87 a 35 ca, in 1939 onder de hamer en werd totaal verbrokkeld. (p.274)

inhoud

Redactioneel	p.2
Agenda	p.4
Publicaties	p.4
J. E. Jansen over Oud-Turnhout	p.6

Illustraties: p.3 overgenomen van het Geels
Geschiedkundig Genootschap
p.5 overgenomen van de Heemkundekring
Kasterlee

